

idézte, sorolta fel, gyűjtötte össze, Radnóti Sándor egy lehetséges művészi attitűd vázlatát adta, és indokolta a médiumválasztást, azt, amely valami valóságra utal, valamit látszólag valóságossá, jelenlévővé tesz. Esterházy pedig kiemelte a művészi tett lényegét: a „tenni kellést”, és rámutatott, hogy a művész a pillanatot műveiben nem megragadja, hanem előállítja.

Évekkel ezelőtt azt írtam, hogy Hegedűs 2 László „...belektor bűvös ládájába és előtűrja eszközeit, majd ráveti magát a világra, belemászik a képébe és addig gyúrja, gyötri, formálja, keni-maszatolja, dörzsöli, súrolja, kaparja és tapasztja, míg már hiába is tennék oda a tükört a világ arca elé [...], a világ elképedne, [...] mert nem ismer magára. Nem egyezik ön-képével. Nincs átfedés, lefedés, csak elfedés, ki- és eltakarás.” A világ hagyja magát, hogy Hegedűs 2 kedvére tegyen vele, amit szeretne, hogy felhasználva rámutasson egy mágius világ önnön arcképére.

Miró igazi műterme

Maria Luisa Lax-szal beszélget Vámos Éva

MIRÓ, aki sokáig csak álmzott arról, hogy saját műterme lesz, José LLUIS SERT építéssel közösen szülőföldjén, a tenger fölé magasodó Cala Major hegyoldalában valósíthatta meg végül álmát.¹ Itt, a mediterrán kultúra közegében, a természettel mély szimbiozisban épült meg – szinte a hegybe olvadva – Miró műterme, amely ma már múzeum. Itt az öbölben és a hegyoldalon kedvére alakíthatta talált tárgyait: „Mert Joan Miró megtalál egy követ, / mert Joan Miró felszedett egy követ. / Nézzétek a Nap vizét, / Meg ezt az ízt, a fű ízét, / ezt a fűzöld ízt, a zöld kő erezetét.”² Ahogy bejárjuk a műtermeket, mintha Miró csak tegnap fejezte volna be a festőállványokon látható képeket. A sokasodó Miró kiállítások után felmerül a kérdés, tudnak-e még újat mondani a rendezők. Maria Luisa Laxot, a mallorcai Pilar és Joan Miró Alapítvány gyűjteményi vezetőjét kérdeztem a múzeum eredetéről.

✪ **Maria Luisa Lax:** Miró maga beszélt a küzdelmes kezdetekről, arról, hogy Párizsban néha fűtetlen kölcson-műtermekben, Barcelonában saját szobájában, de sohasem igazi műteremben dolgozhatott csak. Évtizedekkel később jutott el oda, hogy egy építéssel, aki ugyancsak katalán volt, hozzáláthattak álmai megvalósításához. Kezdetben leveleztek erről. José Lluís Sert akkoriban a Harvardon tanított építészetet, és onnan küldte tervrajzokat és maketteket. Sert 1937 után Amerikába emigrált, minthogy részt vett a Spanyol Köztársaság párizsi világkiállítási pavilonja tervezésében. Ott állították ki Picasso Guernicáját és Miró nagyméretű képét. A mallorcai tervek kivitelezését a helyszínen Enric Juncosa, Miró sógora vezette. Miró visszatért gyökereihez. Gyerekkorában a nyarakat töltötte a szigeten nagymamájánál, és a felesége Pilar is a vidék szülője. 1940-ben a Mallorcára menekült Franciaországból a német megszállás elől, és így élt két évig újra a szigeten. 1956-ban költözött be végleg az ő elképzelései szerint megvalósult, az ő műveivel és az ő tárgyaival benépesített műterem-együttesbe. Miró hangsúlyosan természetközeli helyszínt választott: szentjánoskenyérfaakkal és mandulafákkal teli teraszos hegyoldalt, amely a tenger és a kikötő fölé nyúlik. Az épület különlegesen hullámzó vonalú teteje harmonikusan illeszkedik a környező hegyvonulathoz. De ez nem csupán esztétikai megfontolásból készült így. Ez teszi lehetővé a műterem megfelelő megvilágítását és szellőzését is. Az épület maga beton és a vörös színű agyag, és kerámiák, jellegzetesen helyi, mediterrán anyagok kombinációjából valósult meg. Először csak összehordva, ma már pél-

dás rendben sorakoznak a talált régi és újabb népi iparművészeti alkotások, és mindazok a tárgyak, szikladarabok és kaktuszok, régi fadarabok és gyökerek, régi falusi munkaeszközök, amelyeket Miró új életre keltett, fantasztikus és burleszk művekké varázsolva egyszerűnek tűnő talált tárgyait.

✪ **Vámos Éva:** Milyen műveket mutatnak be a múzeumban, és mi az, ami különlegessé teszi a Pilar és Joan Miró mallorcai épületegyüttesét?

✪ **MLL:** Miró minden korszakából és minden műfajban alkotott műveiből láthatunk itt – éppen abban a környezetben, ahogyan a művek elkészültek. Ezen a nagy területen más és más műteremben készülhettek festményei, szobrai, kerámiái és grafikái. A Párizsban, majd több alkalommal Amerikában is tanulmányozott nyomdai eljárásokat Miró itt végre a saját nyomdaprésen valósíthatta meg. Kézműves őseitől örökölt kitűnő érzékkel nagy örömmel kísérletezik a grafika újabb és újabb lehetőségeivel. Hosszú utat járt be Miró, amíg több évtized után, amikor itt berendezkedett és elővehette könyveit, régi vázlatfüzeteit, kollázsait, hogy újragondolhassa az alkotás folyamatát. Kipróbálta magát szinte minden műfajban: olajfestményt, kollázst, rézkarcot, könyvmotot és ezek kombinációit is. Az épületegyüttesben található egy 17. századi régi ház is, amelyben ma a szülők portréitól, a régi családi falikárpittól a szigeten használatos tárgyakig látható ahogyan Miró visszatért a gyökerekhez. A régi épület falait telerajzolta graffitikkal, amelyek folytatásaként ott állnak meghökkentő szobrai is. Gaudinak ajánlott sorozatával bemutatjuk azt is, ahogyan a barcelonai Gaudi épületek hatottak rá. Egyébként Gaudival találkozott még egy régi barcelonai művész-körben, ez volt a Cercle artístic de San Lluç.

Grafikáira a középkori anonim könyvillusztrátorok is hatottak. De Miró érdeklődése, kíváncsisága határtalan: a keleti művészetekből két hosszabb, Japánban tett útján a kalligráfiát, a tollfestés technikáját tanulmányozta. Az először Párizsban felfedezett primitív művészetek köréből is gyűjtött, eredeti művek és másolatok láthatóak műtermében a pre-kolumbiai tárgyaktól kezdve egy régi ausztráliai maszkig.

Szürrealista versei és képei éppen úgy láthatóak, mint színházi díszlet- és kosztümtervei, amelyeket részben Marx Ensttel közösen, 1926-tól kezdődően készített Párizsban, Monte-Carlo-ban, 1935-ben pedig Barcelonában.

Festményein először fekete vonalakkal kezdi a munkát, majd színes festékfoltokat tesz fel, olajfestéket, közvetlenül a tubusból, és fröcsköléssel folytatja – a nagyobb szabadság jegyében sokszor a földre helyezett vásznakon.

Kiállításainkon az alkotás folyamatát is nyomon követjük – hogyan jutott el Miró a kerámiaszobroktól, Artigastól tanulva, és vele együtt próbára téve az anyagot a híres, a párizsi UNESCO székházat körülvevő kerámia Nap-és Holdfaláig. Az embert, a földet, a világmindenséget jelenítette meg műveiben.

Miró legfelszabadultabb utolsó két évtizedének művei vannak itt többségben – összességében 1300 műtárgy, és ezen kívül nagyon jelentősek Miró gyűjteményei, és az archívumban található régi családi és más fényképek, valamint levelezése kora legjelentősebb íróival, művészeivel. Joan Miró és felesége Pilar azt kívánták elérni Alapítványukkal, az ott található könyvtárral együtt, hogy minél többen ismerjék meg Miró és kortársai művészetét kutatási programok keretében is.

Így épült meg az ő támogatásával az Alapítvány intézményének épülete is Rafael Moneo – Sert tanítványának – tervei alapján, aki újabb vízfelületekkel a tengert még közelebb hozta a múzeum épületeihez.

1 Joan Miró: *Je rêve d'un grand atelier* (San Lazzaro interjúja), revue XXe siècle no 2, 1938
2 Pere Gimferrer: *Egy kőfaragóhoz*. Déri Balázs fordítása

TÖBB FÉNY!

Fénykörnyezetek

ÚJ BUDAPEST GALÉRIA
2015. április 13 – augusztus 23.

Megtekinthető hétfő kivételével 10–18 óráig.
Új Budapest Galéria, 1093 Budapest, Fővám tér 11–12. (Bálna)
www.budapestgaleria.hu/uj/ | info@budapestgaleria.hu

SZEM REZONÁTOR AZ ERŐMŰBEN

ZICS BRIGITTA INSTALLÁCIÓJA

a Kelenföldi Erőmű
Bierbauer Virgil tervezte
vezénylőtermében

2015. május 1-3.
11.00-20.00
Kelenföldi Erőmű,
Budapest XI., Hengermalom út 60.

Zics Brigitta (HU/UK) művész
John Shearer (UK) tudományos munkatárs,
computertudós
Dr. Bierbauer (Borbíró) Virgil (1893-1956)
építész, az épület tervezője
Peternák Miklós (HU) kurátor

EYE RESONAT AT THE POWER PLANT

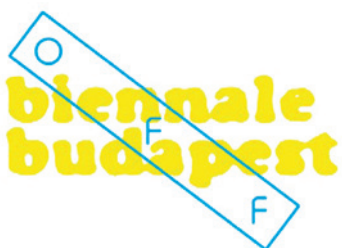
AN IMMERSIVE INSTALLATION BY BRIGITTA ZICS

in the Kelenföld Power Plant's
Control Room designed
by the Hungarian
architect Virgil Bierbauer.

Exhibition
Opening Hours 11.00-20.00.
1-3 May 2015
Kelenföld Power Plant Station,
Budapest XI., Hengermalom út 60.

Brigitta Zics (UK/HU) Artist
John Shearer (UK) Collaborator,
Computer Scientist
Dr. Virgil Bierbauer/Borbíró (1893-1956)
Architect
Miklós Peternák (HU) Curator

<http://eyeresonator.c3.hu>
<http://eyeresonator.com>

OFF BIENNÁLÉ Budapest
C³ Kulturális és Kommunikációs Központ Alapítvány
Kelenföldi Erőmű
Magyar Építészeti Múzeum
Ravensbourne (UK)

OFF BIENNALE Budapest
C³ Center for Culture & Communication Foundation
Kelenföld Power Plant Station
Hungarian Museum of Architecture
Ravensbourne (UK)